

فرهنگ انتظار

نقش فرهنگ انتظار در اصلاح جامعه

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)

اشاره:

انتظار در مکتب تشیع يك حالت انسانی است که انسان به خاطر وجود آن، ضمن پیراستن وجود خویش از بدیهها و آراستن آن به خوبیهها، در ارتباط مستمر با امام و حجت زمان خویش، همه همت خود را صرف زمینه سازی ظهور میکند و در جهت تحقق وعده الهی نسبت به برپایی دولت کریمه اهل بیت علیهم السلام با تمام وجود تلاش می کند. [۱]

طبق این تعریف انتظار فرج عاملی مهم در جهت خودسازی فردی، اصلاح جامعه و کاهش جرائم و مفسد خواهد بود. بی تردید انتظار ظهور امام زمان علیه السلام در تمام ابعاد شخصیت انسان، اعم از فردی و اجتماعی مؤثر است و همه مناسبات وی را فرامی گیرد. و بالاترین کوشش همه جانبه او در راه خداست. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود:

«أَفْضَلُ جِهَادِ أُمَّتِي أَنْتِظَارُ الْفَرَجِ؛ [۲]

با فضیلت ترین جهاد امت من انتظار فرج است.»

پیشوایان معصوم علیهم السلام اجر بسیاری برای منتظران بیان کرده اند؛ چنان که امام صادق علیه السلام فرمود:

«کسی که دوست دارد از اصحاب و یاران حضرت قائم علیه السلام باشد، باید منتظر ظهور باشد و به پاکدامنی و نیک خلقی خود را بیاراید، در حالی که پیوسته به انتظار [قدوم حضرت قائم علیه السلام شسته است. پس اگر [با این اوصاف] از دنیا برود و حضرت قائم علیه السلام بعد از او قیام کند، پاداش او همانند فردی است که امام قائم را درک کرده است. ای گروهی که مورد رحمت خدا قرار گرفته اید! کوشش کنید و انتظار بکشید [که این مقام والای انتظار] بر شما گوارا باد!» [۳]

امام صادق علیه السلام در روایت دیگری به یکی از پیروانش دستور داد که: «وَأَنْتَظِرَ الْفَرَجَ صَبَاحًا وَمَسَاءً؛ [۴] شب و روز منتظر فرج باش.»

[۱]. برترین های فرهنگ مهدویت، ص ۸۶.

[۲]. بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۱۴۳، ح ۲۶.

[۳]. همان، ج ۵۲، ص ۱۴۰، ح ۵۰.

[۴]. الغیبه، نعمانی، ص ۱۵۸، ح ۳.

در هر صورت، انتظار، آماده باش کامل، خودسازی و تصفیه روح و جان و اصلاح دیگران است. انتظار روزنه امیدی است که در حساس ترین و بحرانی ترین لحظات زندگی انسان تنها عامل نجات و امید بخش اوست. در این فرصت به مناسبت نیمه شعبان، سالروز تولد یگانه منجی عالم بشریت و امید منتظران عالم، حضرت مهدی علیه السلام نقش انتظار را در اصلاح جامعه به نظاره می نشینیم و نکاتی را مورد بررسی قرار می دهیم.

معیار ارزش انسان ها

آرزوها و آمال انسانها معیار خوبی برای سنجش میزان رشد، و تعالی آنهاست؛ تا آنجا که گفته شده «بگو چه آرزویی داری، تا بگویم کیستی.» آرزوهای متعالی و ارزشمند از کمال روح و رشد شخصیت انسانها و بلندای همت آنها حکایت می کند و به عکس، آرزوهای حقیر و بی ارزش، نشان از بی همتی و رشد نیافتگی افراد دارد. علی علیه السلام در این زمینه فرمود:

ارزش مرد به اندازه همت اوست. [۵]

بنابراین، انسان منتظر فرج آل محمد علیهم السلام، انسانی که آرزوی نهایی او حاکمیت دین خدا و معارف اهل بیت علیهم السلام بر سرتاسر گیتی است و همواره استقرار حکومت صالحان و مستضعفان و کوتاه شدن دست ظالمان و برچیده شدن فساد و فحشاء و برقراری قسط و عدل و مساوات را بر پهنای کره زمین خواستار می باشد، [۶] هیچ گاه به سوی مفسد و گناهان نخواهد رفت و انتظارات و آرزوهای وی مانع از تمایل او به سوی بدیها و زشتیها خواهد بود. و انتظار، عامل مهمی در اصلاح و خودسازی انسان و در ارج نهادن به شخصیت اوست.

مراقب دیدن امام علیه السلام

شخص منتظر که به وجود امام حی و زنده کاملاً اعتقاد دارد،

[۵]. نهج البلاغه، حکمت ۴۷.

[۶]. برترینهای فرهنگ مهدویت، ص ۶۹.

در چند قدمی او جوان خوش سیمایی ایستاده بود که گاهی به آن شخص نورانی و گاهی نیز به آن فرد معصیت کارمی نگریست.

اواز جوان پرسید: این آقای نورانی کیست؟

جوان پاسخ داد: این شخص وجود مقدس امام زمان علیه السلام است که مراقب شما دونفر می باشد و کارهای شما را زیر نظر دارد.

تا شنید که این آقا امام زمان علیه السلام است، سریعاً به سوی آن حضرت گام برداشت و نزدیک آقارفت. ناگاه از خواب بیدار شد.

فردای آن روز به سراغ رفیقش رفت و وقتی خواب خود را نقل کرد، آن شخص شدیداً گریه کرد و با حالت تأثر گفت: آری، این بیماری

در من وجود دارد که در مقابل زنان نامحرم نمی توانم خودداری کنم و به آنان نگاه نکنم. خواب شما از رؤیاهای صادقانه است و مرا

شدیداً تحت تأثیر قرار داد. از امروز تصمیم می گیرم دیگر مرتکب گناه نشوم و رضایت امام زمان علیه السلام را با دوری از این گناه جلب

کنم. تا به امروز اعتقاد به نظارت حضرت داشتم، اما حالا یقین دارم که آن بزرگوار رفتار و نگاهم را می بیند و کنترل می کند.

او بعد از توبه و تصمیم قطعی به اجتناب از این گناه، به مراحل عالیه ای دست یافت و در اثر توسل به وجود حضرت ولی عصر -

علیه السلام و عنایات آن گرامی، دیگر گناه برایش لذت بخش نبود. خود او می گوید: روز بعد از این که توبه راستین کردم، وارد خیابان شدم.

قبل از اولین برخورد با زنان بی بند و بار، به خود گفتم: «فلانی! امام زمانت تو را می بیند و مراقب تو هست.» و مرتب همین جمله را

به زبان می گفتم و باور قطعی داشتم که آقا و مولایم مرا می بیند.

تجربه نشان داده که تقویت این روحیه در تصفیه روح و تزکیه نفس بسیار مؤثر است. طبق نقل آیت الله زنجانی در «الکلام یجر

الکلام» امام زمان علیه السلام این جمله را برای نجات از مفسد و گناهان و هر مشکل و گرفتاری دیگر به یک عالم رشتی در تخت فولاد

اصفهان آموخته است که:

«يَا مُحَمَّدُ يَا عَلِيُّ يَا فَاطِمَةَ يَا صَاحِبَ الزَّمَانِ أَدْرِكْنِي وَلَا تُهْلِكْنِي.» [۹]

تأثیر دعاهای دوران غیبت

هنگامی که يك منتظر حقیقت جو به عنوان يك وظیفه الهی و انسانی دعاهای دوران غیبت را می خواند و عبارات تعالی بخش آنها را از عمق جان زمزمه می کند، با دریایی از معارف به ویژه در عرصه امامت و جایگاه والای آن در باورهای شیعی رو به رو می شود و هر اندازه در متن این میراث گرانبه‌های اهل بیت علیهم‌السلام دقت و تدبر می کند، معرفت و شناخت او نسبت به ارزشهای والای دینی بیشتر می شود و شناخت وسیع تر و عمیق تر، محبت و ایمان قلبی را در وجود او ثابت تر می گرداند.

به این ترتیب، علاوه بر اینکه آگاهی و معرفت منتظر افزایش می یابد، درصد ایمان و اعتقاداتش نیز بیشتر می شود. اینجاست که دیگر هیچ نیروی شیطنی نمی تواند منتظر راستین را از جاده حقیقت جدا کند و او در برابر آسیبها، آفات و هجمه‌های اعتقادی و فرهنگی کاملاً بیمه می شود و باورهایش به دژی تسخیرناپذیر تبدیل می گردد. در اینجا به ذکر نمونه‌هایی از آموزه‌های دینی و باورهای عمیق شیعی در متن دعاهای مهدویت می پردازیم.

یک . در دعایی که از وجود مقدس امام زمان علیه‌السلام به ما رسیده است و با جمله «اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا تَوْفِيقَ الطَّاعَةِ» [۱۰] آغاز می شود، ناهنجاریهای اجتماعی، مفاسد، زشتی ها و امور ناپسند دیگر، به شخص منتظر گوشزد می گردد و او ضمن مناجات و استمداد از خداوند متعال، امور پسندیده و ناپسند را نیز همراه دعای آموزد و برای عمل باشناخت آمادگی پیدامی کند.

توفیق اطاعت، صداقت در نیت، شناخت حرامها، تکریم به وسیله هدایت و استقامت، سخن گفتن با معیارهای درست و حکمت آمیز، درخواست علم و معرفت حقیقی، دور بودن از لقمه‌های حرام و شبهه ناک، خویشتن داری از ستم و دزدی و گناهان دیگر، چشم پوشی از حرام و نگاه های خیانت آلود، فاصله گرفتن از

کارهای لغو و غیبت، از جمله آموزه‌هایی است که منتظران حقیقی آن حضرت پیوسته آنها را زمزمه می‌کنند و آویزه گوش خود قرار می‌دهند. آنان با عشق به وجود حضرت مهدی علیه السلام این دعای آن حضرت را زمزمه می‌کنند و به یاد آن گرامی، معارف آن را با تمام وجود می‌پذیرند. و این گونه است که انتظار ظهور مهدی موعود علیه السلام انسان ساز و معرفت‌آفرین می‌شود.

در ادامه این دعای مهدوی علیه السلام منتظران حضرت، از خداوند متعال مشتاقانه می‌خواهند که: بر عالمان و دانشمندان، زهد و ساده‌زیستی و نصیحت‌پذیری و بر دانش‌آموزان و دانش‌جویان و طلاب تلاش و فعالیت و اشتیاق به تحصیل را عنایت فرما!

و همین‌طور دعای امام زمان علیه السلام برای تعلیم منتظران معرفت طلب‌ده‌ها آموزه‌ها را بخش و راه‌گشای دیگر در بردارد. [۱۱]

دو. در دعای افتتاح. که حضرت صاحب‌الامر علیه السلام خود برای شیعیان فرموده‌اند تا در شبهای ماه رمضان بخوانند. نکات مهمی برای آموزش منتظران و تقویت قلوب آنان بیان شده است. آنجا که بعد از توحید و توصیف صفات جمال و جلال الهی و حمد و ستایش خدای منان و تعظیم و تمجید پروردگار عالمیان و تبیین مقام بندگان به معرفی رهبران معصوم الهی می‌پردازد و موقعیت حضرت مهدی علیه السلام را کاملاً در ذهن خواننده ترسیم می‌کند تا به برکات وجود آن گرامی می‌رسد و می‌گوید:

«اللَّهُمَّ إِنَّا نَرْغِبُ إِلَيْكَ فِي دَوْلَةٍ كَرِيمَةٍ تُعِزُّ بِهَا الْإِسْلَامَ وَأَهْلَهُ وَتُذِلُّ بِهَا النِّفَاقَ وَأَهْلَهُ؛ [۱۲]

خداوند! ما مشتاق دولت کریمه هستیم که در سایه آن اسلام و مسلمانان را عزت دهی و جبهه نفاق و اهل آن را ذلیل و خوار گردانی و...» منتظر امیدوار در ادامه به آرزوها و آمال شرعی و عقلی خود که در زمان ظهور خواهد رسید، اشاره کرده و می‌گوید:

«اللَّهُمَّ الْمُمُّ بِهٍ شَعْنًا وَأَشْعَبُ بِهٍ صَدَعْنَا وَارْتُقُ بِهٍ فَتَقْنَا وَكَثُرَ بِهٍ قِلْتْنَا وَاعَزَّ بِهٍ ذِلْتْنَا؛ [۱۳]

[۱۱]. همان.

[۱۲]. مصباح‌المتجهج، ص ۵۸۰؛ صحیفه مهدیه، ص ۲۵۹.

[۱۳]. همان.

پروردگارا! پراکندگی و تفرّق ما را به وسیله آن گرمی به جمعیت و وحدت بدل فرما! و پریشانی امور ما را به وجودش اصلاح فرما! و نقائص و شکاف های کار ما را به وسیله وجود آن ذخیره الهی اصلاح و جبران نما! و تعداد ما را فراوان و خواری و کوچکی ما را با وجودش به عزت و شکوه بدل ساز!

منتظری که بعد از نمازهای یومیّه در ماه رمضان دعای «اللَّهُمَّ ادْخُلْ عَلَيَّ أَهْلَ الْقُبُورِ السُّرُورِ» [۱۴] را می خواند که در آن تمام آرزوهای بشری در سایه دولت حقه مهدوی خواسته می شود؛ دولتی که در پناه آن، تمام گرسنگان سیر، برهنگان پوشیده، بدهکاری ها ادا، گرفتاران رها، و در یک کلام تمام امور مسلمانان اصلاح و مشکلاتشان رفع می گردد و در پرتو حکومت عادلانه مهدی علیه السلام جهان روی آسایش و امنیت و راحتی را به خود خواهد دید، آیا چنین کسی می تواند خودسازی نکند و خود را برای عرضه به محضر چنین رهبر والایی آماده نگرداند. و در هر گامی که به پیش برمی دارد، سمت و سوی اهداف دولت مهدوی را قصد نکند؟

به راستی کسی که در مقام انتظار آن گرمی است تا مرز شهادت پیش می رود و از اعماق وجودش دعا می کند که «وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَجْعَلَ وَفَاتِي قِتْلًا فِي سَبِيلِكَ تَحْتَ رَايَةِ نَبِيِّكَ مَعَ أَوْلِيَائِكَ وَأَسْأَلُكَ أَنْ تَقْتُلَ بِي أَعْدَائِكَ وَأَعْدَاءَ رَسُولِكَ» [۱۵]

خدایا! از تو می خواهم که وفات مرا شهادت در راه خودت و تحت پرچم پیامبرت در کنار اولیاییت قرار دهی! و از تو تقاضا مندم که به دست من دشمنان خود و دشمنان رسولت را هلاک کنی!

و بالاخره دعا های مهدویت همانند ندبه، عهد، فرج، دعای غیبت، دعای توسل و ده ها دعا و زیارت دیگر با آن مضامین عالی و آموزنده، شخص منتظر را پیوسته به آگاهی و عشق ترغیب می کند و به سوی اهداف امام زمان علیه السلام نزدیک می گرداند.

خوش بینی به آینده بشریت

انسان منتظر به آینده ای درخشان امیدوار و خوش بین است. هر قدر در دنیا مفسد بیشتر شود و دنیای به اصطلاح متمدن، جهان

[۱۴]. البلد الامین، ص ۲۲۲.

[۱۵]. الکافی، ج ۴، ص ۷۴، ح ۶.

بشریت را به سوی توحش و بربریت پیش ببرد و از کارهای عقلانی و منطقی فاصله بگیرند و خشم و شهوت را بر عقل چیره سازد، باز موضوع انتظار نقطه امیدی است که بعد از این همه جهل و غفلت و نادانی و ظلمت و یأس و نگرانی، فروغی روشنی بخش را نوید می‌دهد که در آینده نه چندان دور جهان به نور کمال و معنویت روشن خواهد شد.

انسان در پس پرده‌های متعدد فریب و مکر و خدعه به فطرت خود توجه دارد. او در حال عادی که به خود می‌آید، از ظلم و فساد و بی بند و باری متنفر است. هنگامی که سخن از انتظاری نوید بخش و امید آفرین مطرح می‌گردد، انسان خسته از این همه ظلم و ستم و دروغ و مکر و ریا، با خود زمزمه می‌کند که آیامی شود چنین روزی برسد که این همه مشکلات حل گردد و با خود نجوا می‌کند:

سینه مالامال درداست ای دریغ‌مرهمی

دل زتنهایی به جان آمد خدایا همدمی

آن گاه آیات وحی به او مژده می‌دهد که بلی:

[وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ
الصَّالِحُونَ]؛ [۱۶]

«در زبور بعد از ذکر (تورات) نوشتیم: بندگان شایسته‌ام [در آینده] وارث حکومت زمین خواهند شد.»

این خوش بینی بر گرفته از کلام وحی، انسانهای منتظر را به خودسازی و حرکت به سوی کمال معنوی سوق می‌دهد.

انتظار و رهایی از جهل و غفلت

انسان منتظر با امیدواری خود به ظهور امام عصر علیه السلام خود را از قید و بندهای جهل و غفلت رها می‌سازد و به برترین جایگاه فضیلت و زیبایی دست می‌یابد. امام سجاد علیه السلام در توضیح مقام منتظران به ابو خالد کابلی فرمود: «غیبت دوازدهمین وصی رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم طولانی خواهد شد. ای ابا خالد! به راستی که اهل زمان غیبت او، که به امامت ایشان اعتقاد دارند و منتظر ظهور آن گرامی می‌باشند.

برترین انسانهای اهل هر زمان هستند؛ چرا که خداوند تبارک و تعالی چنان به آنان عقل و اندیشه و معرفت عنایت کرده است که مسئله غیبت را همانند حضور مشاهده و درک می‌کنند. خداوند متعال آنان را در آن زمان به منزله کسی قرار داده است که در حضور رسول خدا ﷺ باشمشیر جنگیده‌اند.»

سپس امام چهارم علیه السلام منتظران را این گونه ستودند:

«اولئك المخلصون حقاً و شيعتنا صدقاً و الدعوة الى دين الله سراً و جهراً» [۱۷]

آنان حقیقتاً انسان‌هایی خالص شده و شیعیان راستین ما هستند که مردم را آشکار و نهان به سوی دین خداوند دعوت می‌کنند.»

[۱۷]. کمال‌الدین، ج ۱، ص ۳۱۹، ح ۲

@chashmbe_rah

☎ ۰۲۱۸۶۰۳۴۲۹۷ ☎ ۰۲۱۸۶۰۳۵۸۶۳

☎ ۳۰۰۰۱۳۶۶ ☎ ۰۲۱۸۶۰۳۵۸۶۱

🏠 تهران، خیابان ولیعصر، بلوار طالقانی
میدان فلسطین، ساختمان ستاد اقامه نماز

mahdaviat.ir

info@mahdaviat.ir

